

بیمه مرکزی؛ مناسب‌ترین نهاد برای نظارت بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی

برگرفته از "گزارش توجیهی نظارت و تنظیم‌گری بیمه مرکزی ج.ا. ایران بر
صندوق‌های بازنشستگی خصوصی"

دکتر لیلی نیاکان (عضو هیئت علمی و معاون پژوهشی پژوهشکده بیمه)

دکتر عباس خندان (عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)

روابط عمومی پژوهشکده بیمه

بیمه مرکزی؛ مناسب‌ترین نهاد برای نظارت بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی

برگرفته از "گزارش توجیهی نظارت و تنظیم‌گری بیمه مرکزی ج.ا. ایران بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی"

۱- انواع بیمه در ایران

۱. بیمه‌های اجتماعی: بیمه‌های اجباری برای کارگران، طبقات کم‌درآمد و اقشار آسیب‌پذیر
۲. بیمه‌های بازرگانی یا تجاری: بیمه‌های اختیاری با تعهد متقابل بیمه‌گر و بیمه‌گذار در برابر یکدیگر

۲- وجه تمایز بیمه‌های اجتماعی و تجاری در ایران

- بیمه‌های اجتماعی بر اساس قانون و اجباری هستند و دولت دخالت آمرانه در مناسبات بین کارگر و کارفرما دارد.
- در بیمه‌های اجتماعی تعهدات با اراده قانون‌گذار تعیین می‌شود و تعهد پرداخت اقساط بیمه رابطه‌ای با اندازه ریسک ندارد.
- در بیمه‌های اجتماعی هدف سوددهی وجود ندارد.
- دامنه پوشش بیمه اجتماعی نامحدود است و به سمت پوشش کل جمعیت گرایش دارد.
- بیمه‌های اجتماعی اهداف اجتماعی دارد (مانند تعدیل شکاف طبقاتی از طریق توزیع تعهدات خدمات بیمه‌ای).

دکتر لیلی نیاکان (عضو هیئت علمی و معاون پژوهشی پژوهشکده بیمه)

دکتر عباس خندان (عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)

www.irc.ac.ir

 irc.ac.ir [irc_ac_ir](https://t.me/irc_ac_ir)

0922-0023765

روابط عمومی پژوهشکده بیمه

بیمه مرکزی؛ مناسب‌ترین نهاد برای نظارت بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی

برگرفته از "گزارش توجیهی نظارت و تنظیم‌گری بیمه مرکزی ج.ا. ایران بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی"

۳- انواع طرح‌های بازنشستگی

طرح‌های بازنشستگی عمومی: توسط حکومت یا سایر اعضای بخش عمومی اداره می‌شود و از محل مشارکت حامی طرح و تأمین‌کنندگان و شرکا تأمین مالی می‌گردد.

طرح‌های بازنشستگی خصوصی: توسط نهادی غیر از حکومت مانند کارفرمای بخش خصوصی، صندوق بازنشستگی خصوصی یا تأمین‌کننده بخش خصوصی اداره می‌شود. دسترسی به طرح‌های بازنشستگی خصوصی **شغلی** منوط به ارتباط حرفه‌ای بین اعضای طرح و نهاد حامی طرح است. دسترسی به طرح‌های بازنشستگی خصوصی **شخصی** نیاز به رابطه کارمندی ندارد، مستقیماً توسط یک صندوق بازنشستگی یا نهاد تأمین مالی اداره می‌شود و افراد به طور مستقل جنبه‌های ابزاری مربوط به قرارداد را انتخاب می‌کنند.

- طرح‌های بازنشستگی خصوصی می‌تواند مکمل یا جایگزین طرح‌های بازنشستگی عمومی باشد.

دکتر لیلی نیاکان (عضو هیئت علمی و معاون پژوهشی پژوهشکده بیمه)

دکتر عباس خندان (عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)

www.irc.ac.ir

 irc.ac.ir [irc_ac_ir](https://t.me/irc_ac_ir)

0922-0023765

روابط عمومی پژوهشکده بیمه

۲

بیمه مرکزی؛ مناسب‌ترین نهاد برای نظارت بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی

برگرفته از "گزارش توجیهی نظارت و تنظیم‌گری بیمه مرکزی ج.ا. ایران بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی"

۴- نظام تأمین اجتماعی بر اساس ویژگی‌ها و مشخصات هر لایه

۱. **لایه صفر و یک:** ارائه مستمری‌های بازنشستگی اجباری با پوشش همگانی که در انحصار دولت است و از بودجه عمومی دولت تأمین مالی می‌شود.
۲. **لایه دوم:** ارائه مستمری‌های بازنشستگی خصوصی اجباری که محدود به صندوق‌های بازنشستگی است.
۳. **لایه سوم:** ارائه مستمری بازنشستگی خصوصی به شکل قرارداد بیمه (علاوه بر صندوق بازنشستگی)، با مشخصه مهم اختیاری بودن، انعطاف‌پذیری و قابلیت ارائه به دو صورت شخصی و شغلی.
۴. **لایه چهارم:** ارائه مستمری بازنشستگی منحصر به پس‌اندازهای شخصی، با اولویت بالاتر قراردادهای بیمه‌ای نسبت به صندوق بازنشستگی.
- لایه تکمیلی:** ارائه مستمری بازنشستگی خصوصی با مزایای اختیاری و معین که در طرح‌های شغلی، صندوق بازنشستگی و در طرح‌های پس‌انداز شخصی، قرارداد بیمه‌ای در اولویت خواهد بود.

دکتر لیلی نیاکان (عضو هیئت علمی و معاون پژوهشی پژوهشکده بیمه)

دکتر عباس خندان (عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)

www.irc.ac.ir

 irc.ac.ir [irc_ac_ir](https://t.me/irc_ac_ir)

0922-0023765

روابط عمومی پژوهشکده بیمه

۳

بیمه مرکزی؛ مناسب‌ترین نهاد برای نظارت بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی

برگرفته از "گزارش توجیهی نظارت و تنظیم‌گری بیمه مرکزی ج.ا. ایران بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی"

۵- ساختار تأمین اجتماعی ایران و ضرورت به‌کارگیری طرح‌های بازنشستگی خصوصی

- در بخش غیربیمه‌ای (حمایتی)، نهادهایی نظیر بهزیستی، کمیته امداد امام خمینی (ره)، بنیاد شهید، بنیاد مستضعفان و بنیاد ۱۵ خرداد، وجود دارند که فعالیت این سازمان‌ها در لایه صفر نظام تأمین اجتماعی قرار می‌گیرد.

- در بخش بیمه‌ای در سال ۱۳۹۶، ۱۸ صندوق شامل سازمان تأمین اجتماعی، سازمان بازنشستگی کشوری و ۱۶ صندوق صنفی وجود داشته است.

تحولات اقتصادی و اجتماعی اخیر مانند کاهش نرخ زاد و ولد، سالخوردگی جمعیت و کاهش سن بازنشستگی، موجب افزایش جمعیت بازنشستگان و افزایش هزینه این سازمان‌ها شده است. این تحولات آثار زیانباری از جمله کسری نقدینگی برای صندوق‌های مهمی چون سازمان تأمین اجتماعی و صندوق بازنشستگی کشوری به همراه خواهد داشت. کسری‌های گسترده، موجب روی آوردن سیاست‌گذاران به اصلاحات ساختار تأمین اجتماعی و ترویج طرح‌های بازنشستگی خصوصی در دنیا و ایران شده است.

دکتر لیلی نیاکان (عضو هیئت علمی و معاون پژوهشی پژوهشکده بیمه)

دکتر عباس خندان (عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)

www.irc.ac.ir

 irc.ac.ir [irc_ac_ir](https://t.me/irc_ac_ir)

0922-0023765

روابط عمومی پژوهشکده بیمه

۴

بیمه مرکزی؛ مناسب‌ترین نهاد برای نظارت بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی

برگرفته از "گزارش توجیهی نظارت و تنظیم‌گری بیمه مرکزی ج.ا. ایران بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی"

۶- ماهیت دوگانه طرح‌های بازنشستگی

۱. ماهیت رفاهی و اجتماعی (به دلیل تأمین درآمد دوران سالمندی): شامل طرح‌های با پشتوانه تعهد دولت و مبتنی بر سیستم توازن هزینه-درآمد و تغییرات جمعیت است. طرح‌های بازنشستگی عمومی به دلیل ماهیت رفاهی، نیازمند ناظرانی است که بر خصوصیات رفاهی مانند مشارکت بالا، عدم تبعیض، رعایت اصل همبستگی، کفایت مزایا، عدالت و ... متمرکز باشند.
۲. ماهیت مالی و اقتصادی (به دلیل ماهیت بلندمدت و ایجاد پس‌انداز و اندوخته مالی برای دوران سالمندی): شامل طرح‌های بازنشستگی اندوخته گذاری شده با حجم بالای اندوخته، مبتنی بر حساب‌های انفرادی و فاقد تعهد و تضمین دولت است. طرح‌های بازنشستگی خصوصی به دلیل ماهیت مالی و اقتصادی، نیازمند ناظرانی است که بر خصوصیات مالی و اقتصادی مثل کیفیت سرمایه‌گذاری، کاهش ریسک، شفافیت، حسابداری دقیق حساب‌های انفرادی و ارائه نرخ جایگزینی بالا و ... متمرکز باشند.

دکتر لیلی نیاکان (عضو هیئت علمی و معاون پژوهشی پژوهشکده بیمه)

دکتر عباس خندان (عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)

www.irc.ac.ir

 irc.ac.ir [irc_ac_ir](https://t.me/irc_ac_ir)

0922-0023765

روابط عمومی پژوهشکده بیمه

بیمه مرکزی؛ مناسب‌ترین نهاد برای نظارت بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی

برگرفته از "گزارش توجیهی نظارت و تنظیم‌گری بیمه مرکزی ج.ا. ایران بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی"

۷- اصول ده‌گانه نظارت بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی، بنا بر تصویب سازمان بین‌المللی نظارت و تنظیم مقررات بازنشستگی (IOPS)

۱. اهداف مشخص و روشن در قوانین ملی
۲. مشورت با اعضا و نهادهای تحت نظر و همکاری با نهادهای ناظر داخلی و خارجی دیگر
۳. رعایت محرمانه بودن اطلاعات
۴. شفافیت تصمیمات و فعالیت‌ها
۵. اهمیت به حکمرانی خوب
۶. استقلال اجرایی در انجام وظایف و اعمال قدرت
۷. برخورداری از منابع مالی و انسانی کافی
۸. داشتن قدرت و اختیار بازرسی و اعمال نظر برای رسیدن به اهداف
۹. نظارت با رویکرد مبتنی بر ریسک (رویکرد مقابل شیوه‌های قدیمی نظارت و تنظیم‌گری)
۱۰. برخورداری از قدرت و اختیار بازرسی، اعمال نظر متناسب با ریسک‌هایی که به دنبال مقابله با آن است و اتخاذ اقدامات سازگار

دکتر لیلی نیاکان (عضو هیئت علمی و معاون پژوهشی پژوهشکده بیمه)

دکتر عباس خندان (عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)

www.irc.ac.ir

 irc.ac.ir [irc_ac_ir](https://t.me/irc_ac_ir)

0922-0023765

روابط عمومی پژوهشکده بیمه

بیمه مرکزی؛ مناسب‌ترین نهاد برای نظارت بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی

برگرفته از "گزارش توجیهی نظارت و تنظیم‌گری بیمه مرکزی ج.ا. ایران بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی"

۸- چرا باید نظارت و تنظیم‌گری طرح‌های بازنشستگی خصوصی به بیمه مرکزی سپرده شود؟

۱. با توجه به تحولات جمعیتی، بازار کار و شرایط اقتصادی، تأمین اجتماعی ایران نیازمند حرکت از شکل سنتی (مبتنی بر بیمه اجباری کارکنان) به سمت طرح‌های بازنشستگی شخصی-اختیاری است که عموماً به شکل بیمه‌ای در جهان ارائه می‌شود.

۲. طرح‌های مستمری بازنشستگی عمومی و خصوصی به دلیل ماهیت و اهداف متفاوت، ابزار نظارتی متفاوتی می‌طلبند و باید به نهادهای دارای تخصص سپرده شود. فعالیت‌های بیمه‌ها و طرح‌های بازنشستگی خصوصی (به دلیل ماهیت مالی و اقتصادی)، از بسیاری جهات شبیه هم بوده و مقررات، ابزار و شاخص‌های تنظیم‌گری یکسانی را می‌طلبند. به همین دلیل در بسیاری از کشورها نیز بیمه و طرح‌های بازنشستگی خصوصی تحت نظارت و تنظیم‌گری یک نهاد واحد قرار دارند.

دکتر لیلی نیاکان (عضو هیئت علمی و معاون پژوهشی پژوهشکده بیمه)

دکتر عباس خندان (عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)

www.irc.ac.ir

 irc.ac.ir [irc_ac_ir](https://t.me/irc_ac_ir)

0922-0023765

روابط عمومی پژوهشکده بیمه

بیمه مرکزی؛ مناسب‌ترین نهاد برای نظارت بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی

برگرفته از "گزارش توجیهی نظارت و تنظیم‌گری بیمه مرکزی ج.ا. ایران بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی"

۳. بیمه مرکزی به پشتوانه سال‌ها فعالیت در حوزه بیمه، تخصص و توان کارشناسی در ارزیابی اکچوئرال، مدیریت دارایی، سرمایه‌گذاری و ارزیابی و مدیریت ریسک، بیشترین انطباق با اصول ده‌گانه IOPS را داشته و مناسب‌ترین نهاد برای نظارت بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی است.

۴. شرایط چهارگانه قانون‌گذار برای راه‌اندازی طرح‌های بازنشستگی خصوصی شامل پوشش تعهدات آتی بازنشستگی، پشتیبانی قانونی و حقوقی دولت از طرح‌ها، عدم تعهد مالی دولت در قبال تعهدات صندوق‌های بازنشستگی و قابلیت نظارت تخصصی و فنی است. بیمه مرکزی ج.ا.ایران به لحاظ نقش و کارکرد، کاملاً با این شروط منطبق بوده و بدون نیاز به راه‌اندازی واحد یا نهاد جدید، از تمامی ویژگی‌های ساختاری و فنی لازم جهت نظارت تخصصی و فنی بر صندوق‌های بازنشستگی خصوصی برخوردار است.

دکتر لیلی نیاکان (عضو هیئت علمی و معاون پژوهشی پژوهشکده بیمه)

دکتر عباس خندان (عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)

www.irc.ac.ir

 irc.ac.ir [irc_ac_ir](https://t.me/irc_ac_ir)

0922-0023765

روابط عمومی پژوهشکده بیمه

